

Mercat de les Flors, un espai buit

Juan Carlos Olivares

En un passat no gaire llunyà, Peter Brook va trobar a Barcelona un edifici-coscla abandonat per representar la seva *Tragèdia de Carmen*. Una semiruïna, fragment de l'escenogràfica eclèctica de l'Exposició Internacional del 1929. Un tros del mutilat Palau de l'Agricultura que sobrevivia com a magatzem a la falda de Montjuïc juntament a d'altres arquitectures abandonades que la natural desídia barcelonina havia assumit com a part del seu paisatge.

Peter Brook va descobrir el Mercat de les Flors i l'Ajuntament -no sense serioses reticències i grans dubtes- va optar per fer seu aquell espai per convertir-lo en el seu aparador econòmic-cultural. Va començar aleshores una edat daurada que va transformar aquest inhòspit lloc en cita obligada amb el teatre de qualitat internacional. Entre els seus freds murs i durs seients va passar el millor de l'escena dels anys vuitanta i noranta. Una llista que, a més del reincident Brook, inclou Tadeusz Kantor, Cheek by Jowl, Théâtre de la Complicité, Robert Lepage, Théâtre du Soleil, Berliner Ensemble, Pina Bausch, The Foothorn Travelling Theatre i Luca Ronconi, entre d'altres molts noms d'importància. Un hangar que va oferir el seu buit, la seva personalitat escènica anticonvencional a tothom -local o internacional- que se sentís lliure en aquest espai per desenvolupar la seva obra. Un Mercat tocat pel favor del públic i l'especial olfacte dels seus diferents gestors, capaços, quan les arque encara eren generoses, de fer creure als barcelonins que la seva ciutat era una plaça important en el circuit internacional. En els seus bons i enyorats temps, el Mercat era el que ara es proposa com a Ciutat del Teatre, un microcosmos teatral que mostrava el seu màxim potencial lúdico-ciudadà cada temporada amb la Marató de l'Espectacle. Un fantàstic calaix de sastre d'organitzada anarquia que omplia les sales Maria Aurèlia Capmany i Ovidi Montllor, el vestíbul, el Palau de l'Agricultura i totes les zones de pas del recinte. Just en aquest moment d'autèntica complicitat entre una marca i els ciutadans, segurs de trobar sempre alguna cosa mereixedora de l'esforç mental de pujar els desangelats carrers que condueixen a la plaça Margarida Xirgu, es va imposar en l'ànim dels gestors municipals la fatiga crònica, que com un mal endèmic s'enquista en les seves polítiques a mig i llarg termini.

El fluid econòmic va alimentar el Mercat i la seva espectacular cartellera nacional i internacional mentre retenia la seva atípic posició de solitari aparador municipal. Al primer avís de la nova complexitat de l'estructura teatral de Barcelona, l'Ajuntament va canviar d'actitud i va deixar que les velles reticències -que mai s'havien dissipat- tornessin a aflorar i imposessin la seva pròpia dinàmica restrictiva, una lenta asfíxia política i administrativa que s'aplica des de fa gairebé una dècada.

Mai va haver-hi un projecte seriós per consolidar el descobriment del Mercat de les Flors. Es va perpetuar l'hostilitat de l'entorn i la comunicació de la zona. Els seus espais secundaris es traspassaven generosament als nous veïns (Institut del Teatre, Teatre Lliure), mentre que la sala principal havia d'afrontar les seves necessàries millores amb imposada garraperia. La lectura política d'anteposar el rèdit immediat al servei a llarg termini s'ha aplicat sense misericòrdia sobre el Mercat de les Flors. No hi ha cas més clar d'agonia premeditada, d'acció pública pensada per esmorteir les constants vitals d'un equipament cultural.

Una situació que s'ha perpetuat sota diferents circumstàncies. El canvi de director és un argument recurrent, però ha estat especialment providencial el temps mort que s'ha instal·lat sobre el projecte de la Ciutat del Teatre. En aquest trencaclosques, el Mercat és de nou la peça menys definida, l'element difús, l'espai restant. I en aquest purgatori es manté una activitat eclèctica que sembla pensada per no donar explicacions davant d'un futurible tancament definitiu del teatre.

FRIVOLITAT EN DANSA

El retorn d'Andreu Morte al Mercat de les Flors (en va ser el director entre el 1987 i el 1991) ha potenciat la deriva cap a una creixent despersonalització de l'espai. No només comparteix el problema d'indefinió d'altres teatres de la ciutat, sinó que a més ha entrat en un procés de deslocalització de la seva cartellera. Una iniciativa interessant si aquesta estratègia de dispersió parteix d'una nau d'abastament potent, afermada en el territori. Però el Mercat porta anys sense saber quina funció fa dins de l'equilibri cultural de Barcelona, perdent temporada darrere temporada part de l'espai cultural conquerit en el passat.

La programació actual bull d'iniciatives i propostes, però el seu pes específic dins del context cultural de la ciutat és cada vegada menys important. Una programació en què tot s'hi val, sense un centre de gravetat identificat, borrar en la seva proposta cultural pública, que s'assembla més a un contenidor de tendències contemporànies de baix cost com el Milkweg d'Amsterdam que al primer equipament teatral de l'Ajuntament de Barcelona. El lliurament del Mercat a una marca de modernitat sense la més mínima anàlisi crítica -tot el contrari del que s'ha aconseguit i promogut durant deu anys al Centre de Cultura Contemporània- converteix l'aposta d'Andreu Morte en una imatge virtual del que ha de ser un centre interessat per a qualsevol manifestació del contemporani. Un exercici de frivolitat que recupera ArtFutura, acull Metàpolis, transforma el vestíbul en tecnoclubs, apadrina companyies de dansa, protegeix Roger Bernat i Semolina Tomic en el seu nomadisme urbà; que fa tot el possible per camuflar en l'eclecticisme de la modernitat l'absència d'un projecte artístic i cultural real, amb vies d'actuació pensades per perdurar i avançar en un llarg futur.

Un exemple clar d'aquesta manca de perspectiva és el penúltim interès pel món de la dansa. Cada cert temps els escenaris públics o semipúblics pateixen un atac de mala consciència pel que fa a l'abandó institucional de la dansa. Per aquesta crisi han passat el Mercat de les Flors, el CCCB, el TNC. Tots, en algun moment, han obert els seus calculats pressupostos a les companyies de dansa situades a Catalunya. Tots van pregonar la seva aliança amb aquesta disciplina-ventafocs. I tots han oblidat les seves promeses al primer senyal d'inòpia econòmica.

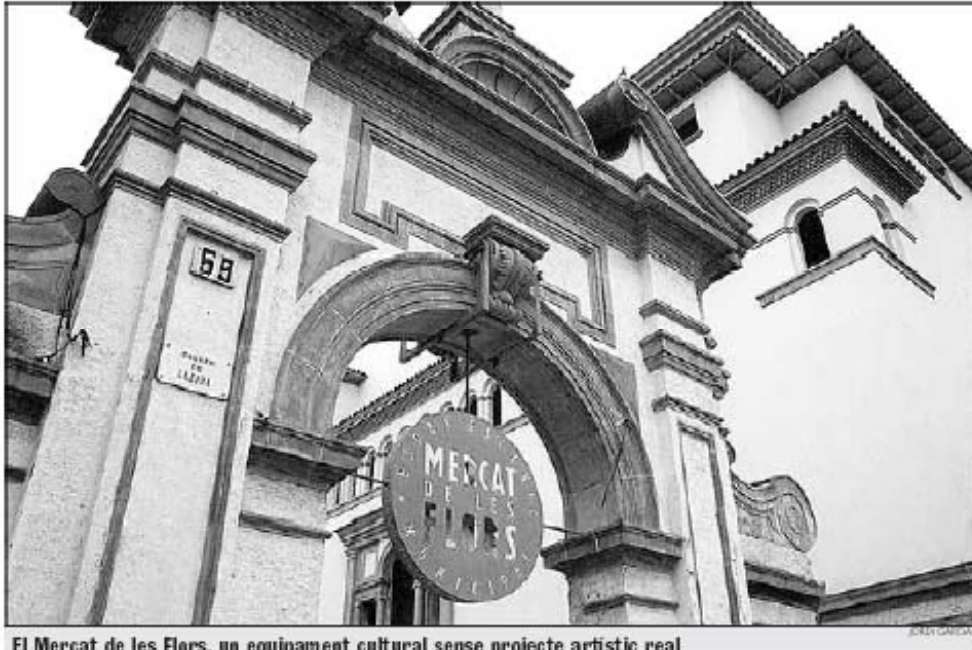
El Mercat ha passat per més d'una crisi de ball. I torna a passar. La temporada 2003-04 és l'última. Segons el projecte oficial "el Mercat de les Flors ha decidit posar en marxa una important línia de coproducció d'espectacles de dansa per tal de contrarestar el dèficit que està portant les companyies a unes dificultats extremes que sovint condueixen a la seva desaparició. Encara no existeix un espai consolidat per a la dansa a la nostra ciutat i al nostre país i el Mercat de les Flors es vol posicionar com a espai de futur per a la dansa".

Aquest discurs ha aparegut diverses vegades en els gairebé vint anys de Mercat. Molts anys per prometre sempre el mateix i diluir les mateixes promeses en foc d'encenalls. Com a mínim es pot criticar un excés de seguretat en un futur que sembla més que incert per al mateix Mercat. Però sobretot és criticable l'absència de criteris clars i ponderats pel que fa a aquesta política de suport a la dansa.

Un ajut que podria haver començat per les sis o set companyies artísticament consolidades però amenaçades de mort per la seva precarietat econòmica. Una complicitat que es podria haver concretat en la producció d'espectacles ambiciosos que despertessin l'interès del públic. Una teràpia de xoc que situés la dansa contemporània de nou als titulars i les taquilles. Una inversió important que ningú vol assumir i molt menys una administració que no creu en el projecte. És més fàcil cobrir l'expedient i el dèficit amb una programa de dansa de baix perfil econòmic, sense publicitat ni promoció, destinada a crepuscles d'incondicionals, abandonada a la seva poca sort. La pròxima temporada el penell del criteri dominant es mourà amb vent contrari i la *posició* del Mercat com a espai de dansa haurà passat a les hemeroteques obligat pels números rojos i la volubilitat dels gestors.

El Mercat de les Flors és el cas més clar d'agonia premeditada, d'acció pública pensada per esmorteir les constants vitals d'un equipament cultural

La programació s'assembla més a un contenidor de tendències contemporànies de baix cost que al primer equipament teatral de l'Ajuntament de Barcelona

El Mercat de les Flors, un equipament cultural sense projecte artístic real

JORDI GARCIA / El Mercat de les Flors, un equipament cultural sense projecte artístic real